

The page features a decorative graphic on the right side consisting of three concentric circles in shades of pink, with thin pink lines extending from their centers towards the top-left corner. A large, partially visible pink circle is also present at the bottom right of the page.

**Соціалізація дітей та
учнівської молоді в сучасному
освітньому просторі**
Методичні рекомендації щодо
реалізації обласної науково – методичної
проблеми

*Шляхи та напрямки реалізації
науково-методичної проблеми*

*Методичний кабінет при управлінні
освіти Херсонської міської ради
29.04.2013*

Методичні рекомендації щодо реалізації обласної науково – методичної проблеми

«Соціалізація дітей та учнівської молоді в сучасному освітньому просторі»

Рецензенти :

Ільїна В.М. завідувач методичного кабінету при управлінні освіти;

Волкова Т.Г. заступник завідувача методичного кабінету при управлінні освіти.

Укладачі :

Заїка Л.М. методист з навчальних дисциплін та виховної роботи методичного кабінету при управлінні освіти;

Гуренок Г.М. практичний психолог методичного кабінету при управлінні освіти;

Сергєєва С. В. методист з навчальних дисциплін та виховної роботи методичного кабінету при управлінні освіти.

В збірці представлені методичні матеріали стосовно організації діяльності навчального закладу при реалізації навчально-методичної проблеми

ЗМІСТ

- 1 Соціалізація та виховання. Форми соціалізації.
- 2 Методичні рекомендації щодо організації діяльності учасників освітнього процесу під час реалізації науково-методичної проблеми.
- 3 Рекомендовані методичні заходи щодо реалізації проблеми.
- 4 Діяльність заступника директора з виховної роботи при опрацюванні методичної проблеми.
- 5 Теми для самоосвіти класних керівників.
- 6 Теми методичних заходів для педагогів - організаторів виховного процесу
- 7 Діяльність працівників соціально-психологічної служби при опрацюванні методичної проблеми
- 8 Тематика годин спілкування з учнями

Виховання

цілеспрямований процес, що здійснюється конкретними суб*єктами виховання

дискретний процес, що здійснюється в родині, дошкільному закладі, школі, де цілі та засоби можуть бути неузгоджені або, навіть суперечливі

Соціалізація

стихійний процес, що здійснюється протягом всього життя всіма обставинами, умовами, людьми що нас оточують

неперервний, постійний процес, що починається від народження і не закінчується протягом всього життя

соціалізація в формі адаптації

пасивне пристосування до стабільного середовища

зміни умов середовища призводять до дискомфорту особистості, стресам, дезадаптації, депривації

соціалізація в формі інтеграції

активне входження в соціум

в змінених умовах людина здатна прийняти власне рішення в ситуації вибору, впливати на середовище, змінюючись сама або змінюючи середовище

Методичні рекомендації щодо організації діяльності учасників освітнього процесу під час реалізації науково-методичної проблеми

1. Забезпечення ефективного обліку дітей дошкільного та шкільного віку з метою визначення особливостей соціалізації кожної дитини (виявлення дітей з родин трудових мігрантів, функціонально неспроможних родин, родин, що потрапили в складні життєві обставини, інші чинники порушення соціалізації дитини)

2. Налагодження дієвого контакту класних керівників з родинами учнів з метою визначення соціального замовлення на надання освітніх послуг, аналізу сприятливості сімейної ситуації, виявлення та оперативного реагування на порушення нормальних життєвих обставин.

3. Створення для кожної дитини відповідних освітніх умов, з урахуванням її ментального та фізичного статусу, можливостей та використання різноманітних форм організації навчання дітей з особливими освітніми потребами.

4. Активізація взаємодії навчального закладу з міською ПМПК, використання консультативних послуг для організації адаптивного навчання учнів.

5. Здійснення аналізу освітнього середовища навчального закладу з метою виявлення актуальних можливостей та перешкод для забезпечення соціалізації учнів.

6. Вивчення та аналіз учнівського, батьківського та педагогічного контингенту закладу.

7. Проведення SWOT-аналізу діяльності навчального закладу з метою визначення стартових позицій соціального проектування.

8. Планування роботи школи відповідно до реалізації обласної проблеми.(актуальне та перспективне планування)

9. Приведення у відповідність до нормативних документів ставок психолога та соціального педагога, кабінети соціально-психологічної служби навчального закладу.

10. Активізація роботи психолого-педагогічних консилиумів як основної форми реалізації особистісно-орієнтованої освіти.

11. Використання варіативної частини для проведення факультативів, курсів за вибором, що забезпечують набуття учнями життєвих навичок - з психології, підготовки молоді до сімейного життя, тощо.

12. Активізація роботи з учнями, що мають ознаки обдарованості, використовуючи 7 етапну програму пошуку та підтримки обдарованих дітей.

13. Планування та проведення просвітницької роботи з батьками в межах батьківського лекторію, клубу, всеобучу, тренінгового центру із залученням сумісних спеціалістів - медиків, юристів, Центру соціальних служб для дітей та молоді, тощо.

14. Активізація роботи з учнями, що мають ознаки дезадаптованості, в межах шкільної ради профілактики, основним завданням якої є саме превентивна діяльність, а не робота з правопорушниками.

15. Дезадаптація учнів – це основний показник порушення соціалізації, що потребує розробки адекватної системи супроводження та моніторингу працівниками соціально-психологічної служби.

16. Врахування соціалізуючого компоненту змісту освіти при вивченні навчальних дисциплін. Розробка та впровадження методичних рекомендацій щодо виховного аспекту навчального матеріалу.

17. Забезпечення створення сприятливого психоемоційного клімату в класних колективах.

18. Аналіз причин зміни контингенту учнів з метою визначення слабких сторін організації діяльності навчального закладу.

19. Облік та відстеження проходження адаптації новоприбулих учнів з метою профілактики дезадаптації.

20. Впровадження профільності навчання старшокласників на основі аналізу запитів, психологічної діагностики, обґрунтування вибору.

21. Дієвий моніторинг організації змістовного дозвілля учнів.

Рекомендовані методичні заходи щодо реалізації проблеми:

Педагогічні ради:

- ✚ Виховний аспект змісту освіти
- ✚ Створення соціалізуючого освітнього середовища навчального заходу

Психолого-педагогічні семінари:

- ✚ Соціалізація особистості учня в освітньому середовищі
- ✚ Створення сприятливого освітнього середовища в класному колективі

Практичні семінари, практикуми, тренінги:

- ✚ Система роботи школи з батьками
- ✚ Соціальне проектування в навчальному закладі

МО класних керівників:

- ✚ Планування виховної роботи на основі психологічної та педагогічної діагностики
- ✚ Особлива дитина в класному колективі (виховання дитини з особливими освітніми потребами)

МО учителів-предметників:

- ✚ Виховний аспект змісту освіти на уроках....
- ✚ Система роботи з обдарованими учнями

Психолого-педагогічні консилиуми:

- ✚ Аналіз та проектування освітнього процесу в перших класах з урахуванням результатів скринінгу готовності учнів до школи
- ✚ Аналіз успішності процесу адаптації першокласників до школи
- ✚ Аналіз та проектування освітнього процесу за результатами проходження адаптаційного процесу в учнів 5-х класів
- ✚ Аналіз та проектування освітнього процесу за результатами адаптації десятикласників
- ✚ Вивчення індивідуально-психологічних особливостей учнів «групи ризику», проектування виховного впливу.
- ✚ Вивчення індивідуально-психологічних особливостей учнів з ознаками обдарованості, визначення індивідуальних освітніх траєкторій та особливостей супроводження.

✚ Визначення профільності навчання старшокласників на основі вивчення запитів батьків та учнів, результатів психодіагностичних досліджень.

Питання для обговорення на нарадах при директорі:

- ✚ Адаптація новоприбулих учнів
- ✚ Робота Ради профілактики
- ✚ Результати соціологічних досліджень, проведених в закладі

Особливі категорії учнів, що потребують посиленої уваги

діти з особливим освітніми потребами

діти з фізичними порушеннями

діти з розумовими порушеннями

діти з яскраво вираженими особливостями розвитку

інтелектуальна обдарованість

художньо-естетична, спортивна обдарованість

діти з функціонально неспроможних родин

родини в складних життєвих обставин

асоціальні родини

діти, позбавлені батьківського піклування

сироти

діти трудових мігрантів

діти з порушенням соціалізації

дезадаптовані

девіантні

новоприбулі учні

"новенькі"

першокласники, п'ятикласники, десятикласники

Діяльність заступника директора з виховної роботи при опрацюванні методичної проблеми

- ✚ Здійснює аналіз наявних ресурсів (позашкільні заклади, спортивні майданчики, спортивні школи, громадські організації, кінотеатри, бібліотеки, музеї, лікарні тощо, які знаходяться поруч з навчальним закладом), визначає напрями введення інноваційних змін;
- ✚ обговорює питання участі навчального закладу в дослідженні науково-методичної обласної проблеми (додаються) на засіданнях органів самоврядування;
- ✚ організує роботу творчої групи організаторів виховного процесу та інших спеціалістів за темою дослідження з проблеми;
- ✚ активізує роботу Ради навчального закладу, Опікунської ради, органів учнівського самоврядування;
- ✚ вивчає особливості та потенційні можливості виробничих, наукових, інформаційних установ, закладів соціокультурної сфери, сім'ї щодо створення належних соціально-педагогічних умов соціалізації особистості;
- ✚ налагоджує діяльність шкільних профілактичних рад;
- ✚ організує базу гурткової, секційної, клубної роботи в навчальному закладі;
- ✚ залучає дітей, організаторів виховного процесу до проведення вхідної діагностики за методиками, визначеними міським методичним кабінетом (додаються), узагальнює її результати на рівні закладу, забезпечує зберігання діагностичних матеріалів до завершення реалізації науково-методичної проблеми;
- ✚ забезпечує участь педагогічних працівників у міських і обласних методичних заходах та тематикою дослідження;
- ✚ проводить для організаторів виховного процесу методичні заходи з метою оволодіння технологіями, методиками, спрямованими на забезпечення соціалізації особистості;
- ✚ здійснює аналіз експериментальної діяльності в школі на предмет впливу її результатів на рівень соціалізації дітей та школярів

Теми для самоосвіти класних керівників

- ✚ «Впровадження інноваційних технологій виховання, оптимальних форм і методів організації виховної роботи з учнями»;
- ✚ «Створення необхідних умов для фізичного розвитку школярів, збереження та зміцнення їхнього здоров'я»;
- ✚ «Формування в учнів культури поведінки та спілкування, навчання їх способів розв'язання конфліктів»;
- ✚ «Психолого-педагогічні проблеми морального розвитку учнів»;
- ✚ «Соціально-педагогічні проблеми гуманізації виховання учнів у сучасних умовах»;
- ✚ «Міжособистісні стосунки між учасниками навчально-виховного процесу»;
- ✚ «Підготовка старшокласників до сімейного життя»;
- ✚ «Формування соціального досвіду учнів у процесі правового та морального виховання»;
- ✚ «Система роботи класного керівника у сучасній школі»;
- ✚ «Робота вчителя щодо виховання учнів на загальнолюдських цінностях»;
- ✚ «Розвиток особистості: досвід, проблеми, пошуки»;
- ✚ «Методики вивчення особистості вихованця з метою сприяння її саморозвитку й самовихованню»;
- ✚ «Виховання свідомого ставлення до свого здоров'я як найвищої соціальної цінності»;
- ✚ «Актуальні проблеми розвитку та модернізації виховної системи в школі»;
- ✚ «Формування навичок самоврядування, соціальної активності у процесі практичної громадської діяльності школярів»;
- ✚ «Гуманізація виховного процесу як засіб запобігання правопорушень серед школярів»;
- ✚ «Психолого-педагогічні проблеми морального розвитку учнів»;
- ✚ «Виховання духовної культури особистості та створення умов для вільного формування в учнів власної світоглядної позиції»;
- ✚ «Формування господарської відповідальності, підприємливості та ініціативи, підготовка школярів до життя в ринкових умовах»;
- ✚ «Створення умов для вільного розвитку особистості школяра шляхом залучення його до різноманітних видів творчості»;
- ✚ «Організація виховного процесу на основі вивчення й розвитку індивідуальних здібностей учнів»;
- ✚ «Формування правової культури учнів»;

- ✚ «Гуманізація психолого-педагогічного впливу в умовах соціалізації особистості дитини»;
- ✚ «Особистісно - орієнтований підхід у виховному процесі»;
- ✚ «Використання новітніх технологій у виховній роботі класу»;
- ✚ «Безпечність інформаційного середовища»;
- ✚ «Творче впровадження в практику роботи досягнень психолого-педагогічної науки, педагогічного досвіду»;
- ✚ «Діагностика — психолого-педагогічний ключ до розуміння особистості учня»;
- ✚ «Педагогіка співпраці і проблеми демократизації шкільного життя»;
- ✚ «Рівень готовності батьків до створення умов соціалізації дитини»;
- ✚ «Взаємодія школи, сім'ї, місцевої громади у вихованні особистості учня»;
- ✚ «Забезпечення умов для самореалізації особистості учня щодо вибору професії відповідно до її здібностей та інтересів»;
- ✚ «Гармонізація родинного та шкільного виховання»;
- ✚ «Робота класного керівника щодо виховання учнів на загальнолюдських цінностях»;
- ✚ «Створення педагогічних умов для розвитку особистості»;
- ✚ «Національне та громадянське виховання»;
- ✚ «Виховна робота в школі: актуальні проблеми розвитку».

Теми методичних заходів для педагогів-організаторів виховного процесу

- ✚ «Соціалізація підростаючого покоління як соціально-педагогічна проблема»;
- ✚ «Взаємозв'язок виховання та соціалізації особистості учня в сучасному закладі освіти»;
- ✚ «Основні етапи і фактори соціалізації особистості»;
- ✚ «Сутність та особливості сучасного освітнього простору, спрямованого на успішну соціалізацію дитини в шкільні роки»;
- ✚ «Забезпечення соціально-педагогічних умов формування у школярів відповідного рівня дорослості»;
- ✚ «Діяльність педагогічного колективу над системою створення умов для творчої самореалізації дитини в позаурочний час та залучення її до форм змістовного дозвілля»;
- ✚ «Досвід взаємодії особистості учня з соціумом та його суспільне значення»;
- ✚ «Інноваційні підходи до процесу соціалізації дитини та учнівської молоді з огляду на проблеми»;
- ✚ «Подолання негативних явищ в освітньому просторі й пошук більш ефективних шляхів, форм і методів соціалізації особистості»;
- ✚ «Професійна підготовка педагогічних працівників до здійснення процесу соціалізації учнів в нових соціально-педагогічних умовах»;
- ✚ «Інноваційні засоби соціалізації особистості в сфері загальноосвітньої освіти»;
- ✚ «Ефективність формування соціальних компетентностей, необхідних для входження в соціум»;
- ✚ «Форми і методи підготовки педагогічного працівника до здійснення соціалізації особистості в системі післядипломного навчання»;
- ✚ «Методи і напрями дослідження відносно сфер соціалізації особистості»;
- ✚ «Процес входження учня у соціальне середовище та його пристосування до культурних, психологічних і соціологічних факторів»;
- ✚ «Формування готовності учня до взаємодії із соціумом»;
- ✚ «Вибір педагогічним колективом підходів до процесу соціалізації особистості»;
- ✚ «Самоосвіта педагогічних працівників у між курсовий період з метою оволодіння технологій, методик, спрямованих на здійснення соціалізації особистості»;
- ✚ «Здійснення освітнього моніторингу за темою науково-методичного дослідження».

Діяльність працівників соціально-психологічної служби при опрацюванні методичної проблеми

Визначення соціально-педагогічних потреб учнів та соціально-виховного середовища навчального закладу

Мета: забезпечення умов для всебічного розвитку учнів, визначення конкретних видів послуг чи допомоги в процесі організації соціально-педагогічного супроводу суб'єктів навчально-виховного процесу.

Завдання:

- ✚ оптимізація умов розвитку соціальної компетентності учнів;
- ✚ сприяння взаємодії з різними соціальними інституціями (державними, громадськими, комерційними тощо) для оптимізації процесу соціалізації дітей і підлітків;
- ✚ попередження впливу негативних факторів соціального середовища;
- ✚ організація соціально-педагогічного патронажу учнів соціально вразливих категорій;
- ✚ формування соціальної компетентності;
- ✚ організація соціально-правового захисту процесу соціалізації, формування валеологічної культури учасників навчально-виховного процесу.

Основні аспекти життя, що діагностуються:

- ✚ структура сім'ї (найближчого оточення);
- ✚ основні події (позитивні й негативні) в історії сім'ї;
- ✚ біопсихосоціальні чинники розвитку;
- ✚ визначення рівня сформованості життєвих навичок, соціальної компетентності, адаптаційного потенціалу учнів;
- ✚ особливості навчання та освітнього середовища;
- ✚ проблеми, пов'язані зі станом здоров'я;
- ✚ інтенсивність соціальних контактів, взаємодії з різними соціальними інституціями;
- ✚ ресурси соціально-виховного середовища.

Етапи:

- ✚ Загальна всебічна діагностика (або діагностика проблемної ситуації)
- ✚ Створення соціальної історії дитини

✚ Розробка рекомендацій щодо індивідуального плану розвитку дитини, стратегії оптимізації її соціально-виховного середовища

Особливості соціально-виховного середовища, які впливають на особистісний і соціальний розвиток учнів:

✚ Біопсихосоціальні особливості учнів;

✚ Соціально-психологічні особливості сімей: освітній рівень батьків; забезпеченість умов для гармонійного розвитку дитини; педагогічно-психологічна компетентність батьків і відношення до взаємодії зі школою;

✚ Особливості соціальної поведінки учнів (наявність гармонічних стосунків з дорослими та однолітками, тенденції до лідерства/відторгнення, неадекватної або агресивної поведінки).

✚ Особливості позанавчальної діяльності учнів.

✚ Стан здоров'я.

✚ Приналежність до категорії соціально вразливих:

- Учні, які мають інвалідність;
- Чорнобильці;
- Сироти і позбавлені батьківського піклування;
- Напівсироти;
- З неповних сімей;
- З багатодітних сімей;
- Батьки мають стійкі розлади здоров'я.

✚ Особливості взаємодії в системі спілкування учень-вчитель, ефективності педагогічних комунікацій, «індексу групової згуртованості», наявності певних проблемних зон та можливих шляхів і засобів їх подолання.

✚ Особливості професійного та особистісного самовизначення.

Результати

визначення соціально-педагогічних потреб учнів та соціально-виховного середовища є базою налагодження взаємодії з усіма суб'єктами соціально-виховного простору (батьками, педагогами, соціальними інституціями - партнерами) в умовах інноваційної моделі школи).

Умови реалізації:

✚ Професійна взаємодія з фахівцями різних соціальних інституцій.

✚ Гармонізація міжособистісної взаємодії педколективу в процесі спільної діяльності,

✚ Здійснення освітніх, оздоровчих, соціально - психологічних, профорієнтаційних тощо програм, спрямованих на соціалізацію учнів, набуття ними соціальної компетентності, готовності до інтеграції в різні сфери життєдіяльності суспільства.

Виявлення потреб дитини та її соціально-виховного середовища засновано на розумінні людини та її потреб у контексті її соціальних зв'язків і життя у громаді

Тематика годин спілкування

Тематика годин спілкування планується за допомогою Програми МОН «Основні орієнтири виховання для учнів 1-11 класів». Крім того рекомендуємо години спілкування пов'язані з новою науково-методичною проблемою області та міста:

- ✚ «Я – успішний учень, у дорослому житті – успішний працівник»;
- ✚ «Я – система громадянських компетентностей, у дорослому житті – свідомий громадянин»;
- ✚ «Я – система ціннісних ставлень, у дорослому житті – успішний сім'янин»;
- ✚ «Причини народження фізично ослаблених, з психофізичними вадами розвитку дітей»;
- ✚ «Несвідомий професійний вибір, трудова незайнятість: причини, шляхи подолання»;
- ✚ з метою громадянського виховання 17 годин спілкування за посібником для 1-8 класів «Херсон – мій рідний дім»;
- ✚ 7 годин спілкування у кожному класі для учнів 9-11 класів за програмою «Підготовка старшокласників до сімейного життя».